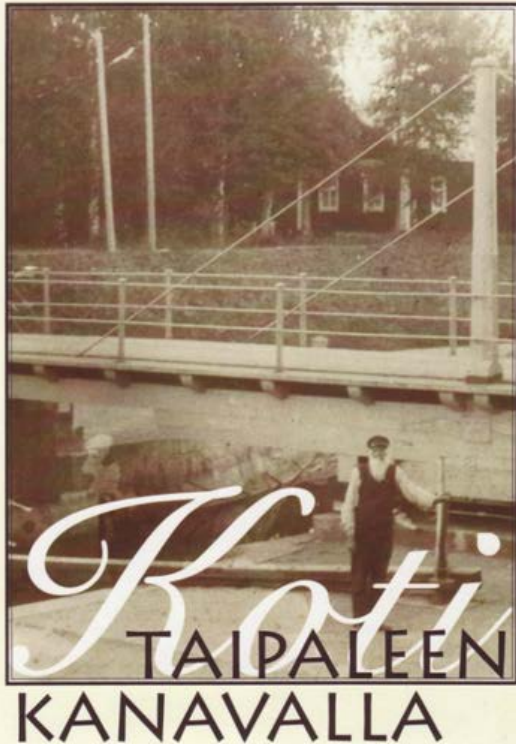

VIRPI KAARTINEN

VIRPI KAARTINEN on kirjoittanut tarinoita suvustaan. Hän lähetti tämän Savon Pulkkisista kertovan kirjoituksen Pulkkisten sukuseuralle:

Liitän tähän kertomuksen isomummoni **Sohvia Kolarin kertomukset Serkuistaan Leppävuiran Pulkkisista**. Ote on teoksestani **Koti Taipaleen kanavalla**, muistoja ja historioita 1800-luvulta 1900-luvun ensivuosisikymmenille. 2000. Omakustanne. Ehkä joku löytää sukulaisiaan. Valokuvinkin on.

LEPPÄVUIRAN PULKKISISTA

Sohvin Kolarin (s. Pulkkinen) sisarukset lukuisine lapsineen

Sohvilla oli kahdeksan sisarusta, joilla oli lukuisia lapsia. Useimmat sisarukset perheineen asuivat Leppävuiralla ja Varkaudessa, joten vieraisilla käytiin ahkerasti puolin ja toisin. Neljä Sohvin sisarusta oli lapsettomia. Kuvaavaa aikakaudelle on, että Sohvin neljän sisaruksen 15 lapsesta eli aikuiseksi vain yhdeksän.

Sohvi oli kertonut sukulaisistaan jo varsin iäkkäänä, 77-vuotiaana. Ei voi muuta kuin ihmetellä, miten hyvä muisti Sohvilla vielä siihen aikaan oli. Kun olen tarkistellut Sohvin puhumia tosiasioita arkistoista ja historian kirjoista, ne pitävät erittäin hyvin paikkansa.

Haluan tallettaa tiedot Sohvin sukulaisista jälkipolvien luettavaksi niin kuin hän on heistä kertonut. Ehkä joku lukija löytää näistä henkilöistä esi-isiään ja manalle menneitä sukulaisiaan.

Sohvi kertoo Riikasta:

Sohvin vanhin sisar oli Maria Fredriikka, Riikka. Hän oli naimisissa Henrik Pirosella, joka oli viilarina ja sorvarina Huutokoskella ja Varkaudessa ja käynyt myös puusepän opin Vänttisellä Luttilassa. Riikka juohettiin /vietiin naimisiin/ Luttilaan. Heikki teki itse huonekalut. Sitten hän lopetti puusepän ammatin ja meni viilariksi ja sorvariksi Huutokoskelle.

Piiraset saivat viisi lasta, joista Albin Emerik ja Ruusa Maria kuolivat ennen kolmatta ikävuottaan. Vanhemmat menehtyivät muiden lasten pieninä ollessa, äiti ensin, isä vuotta myöhemmin. Siitä johtuu, että osa lapsista oli kunnan elätteenä, kuten Gustaf Henrik, vanhin poika, joka oli tohtori Hellströmin kasvattina. Hän luki ylioppilaaksi tohtori Hellströmin ja pappi Vesterlundin avustamana, oli lääketieteen ylioppilas ja toimi kansakoulunopettajana. "Hän kuoli keuhkotautiin", muistaa Sohvi.

Tohtori Sanfried Hällströmillä, joka toimi Varkaudessa lääkärinä vuodesta 1858 1880-luvun lopulle, oli muitakin turvattomia lapsia elätteenä. Köyhäinhoitolautakunta korosti, että lapset annettiin uskotuille perheille. Varkaudessa ei lasten ja vanhusten elätteelle annosta muodostunut huutokauppatilaisuutta, sillä pienellä ruukilla asiat saatettiin hoitaa tiedustelemalla halukkaita. Tällöin kiinnitettiin huomiota korvauksen määrän lisäksi siihen seikkaan, että sijoituspaikka oli uskottu.

Varkautelaiset keräsivät myös rahaa elätteiden hoitokustannuksiin. Varkauden tehtaan teknisen johtajan Rikhard Munsterhjelman rouva oli ollut näyttelemässä suomalaisessa teatterissa. Hän toi mukanaan Varkauteen teatteri-innostuksen, ja hänen johdollaan harjoitettiin viisi näytelmää, joiden tuotosta annettiin 250 markkaa muun muassa köyhän Kusti Pirosen kustantamiseksi opin tielle.

Ylioppilas Kusti Piironen jäi vielä aikakirjoihin pitäessään vuonna 1889 tervehdyspuheen Pitkälänniemen kesäjuhlissa. Varmasti Kolarinkin nuoret olivat serkun puhetta kuulemassa. Tämän köyhän ja lahjakkaan ylioppilaan elämä päättyi kuitenkin traagisesti keuhkotautiin, kertoo Varkauden historia Sohvin tavoin. Toinenkin Piirosten jälkeläinen ja Kolarien lasten serkku esiintyy painetussa kirjallisuudessa, nimittäin Oskar. Tapio Kautovaara kertoo kirjassaan Lisäjuttuja Varkauden historiaan johtaja Albert Luttilassa. Riikka juohettiin /vietiin naimisiin/ Luttilaan. Heikki teki itse huonekalut. Sitten hän lopetti puusepän ammatin ja meni viilariksi ja sorvariksi Huutokoskelle.

Toinenkin Piirosten jälkeläinen ja Kolarien lasten serkku esiintyy painetussa kirjallisuudessa, nimittäin Oskar. Tapio Kautovaara kertoo kirjassaan Lisäjuttuja Varkauden historiaan johtaja Albert Krankilla palvelleesta neitsyt Aurora Hynnisestä, joka sai työnantajaltaan todistuksen ja muuttokirjan elokuun 20. päivänä 1887. Neitsyt Aurora, karvarin tytär, syntynyt 1867, meni naimisiin Maria ja Henrik Pirosen pojan Oskarin (1862 - 1939) kanssa.

Varkauden museon tallessa on Oskar Pirosen kohtuullisen hyvä II luokan todistus - Oskar oli luokkansa ensimmäinen - Varkauden ruukin kansakoulusta vuodelta 1876. Alla on Antti Wartiaisen nimikirjoitus. Oskar oli rautasorvarina ensin Paul Wahl & Co:lla, sitten Krankilla Lehtoniemessä. Mentyään naimisiin Oskar ja Aurora muuttivat Wiipuriin takaisin Paul & Co:n palvelukseen. Kesällä 1893 Aurora matkusti vuonna 2.6.1892 syntyneen Onni-poikansa kanssa kotona käymään. Varkaudesta Aurora kirjoitti miehelleen kirjeen, jonka Kautovaara on kokonaisuudessaan jäljentänyt kirjaansa.

Nuori äiti kertoo kirjeessä enimmäkseen esikoisensa edistymisestä ja houkuttelee miestänsä tulemaan Varkauteen kesäjuhlille. Aurora ehdottelee sukulaisissa vierailuja ja kirjoittaa käyneensä Kolareilla: "Kolari on tehnyt meille pesu komudin, ne veivät meitä ensiksi kotiinsa siellä piti syyyvä rieska." Yhteyksiä ylläpidettiin Piirosten ja Kolarien kesken. Helmi oli palttoonteko-opissa Wiipurissa kolme kuukautta vuonna 1896 ja asui serkkunsa perheessä. Sohvi kertoi Oskarin olleen Helsingissä sorvarina. Ilmeisesti perhe muutti sinne, sillä Kautovaara mainitsee Oskarin ja Auroran pojan Onnin olevan helsinkiläisen.

Maria Fredriikka, Piirosten viides lapsi, kuoli Sohvin ollessa ensimmäistä vuottaan palveluksessa vuoden 1862 syksyllä.

Sohvi kertoo Antista:

Sohvin veli Anders Johan eli Antti Pulkkinen hoiti kotikontua Leppävirran kirkonkylässä. Hän oli isällään apuna haudankaivuussa ja ajoi hollihevosta kuten Kalle-veli. "Kun talollisten oli ajettava hollihevosta vissit päiväluvut, niin ne antoivat nuo ajot muille, kuka halusi ottaa. Maksu oli kahdeksasta kymmeneen kappaa", Sohvi kertoi.

Holli- eli kievarikytyi oli valtiovallan matkustamisen helpottamiseksi säätämä instituutio, jonka mukaan maanomistajan täytyi tietyksi ajaksi lähettää hevonen ajomiehineen ja ajokaluineen kestikievariin matkustavaisten palvelukseen. Hollikyydit ajoivat kestikievareiden väliä, eikä ainakaan Topeliuksen mukaan kyytivelvollisuus ollut miellyttävä: "Se hevonen pannaan valjaisiin, jonka on vuoro, kyytimies - tahi poika,

tyttö tai akka, sillä usein saadaan lapsi, ja Pohjanmaalla hyvin usein vaimo-ihminen kuskiksi - kiipee ylös epämukavalle, kuperkeikkaa uhkaavalle, viluttavalle paikalleen kärryn istuimen taakse ja sitten annetaan mennä!”

Sohvi jatkaa kertomustaan: ”Pulkkisen perhe muutti aikoinaan pitäjän tuvasta pappilan torppaan, missä nyt /1922/ on Huotari, joka oli Antin nimissä. Antti isännöi pappilan torpassa kuolemaansa asti. Hän kuoli 60-vuotiaana vanhanapoikana ja lahjoitti koko omaisuutensa, neljä lehmää, sikoja ja lampaita, sisarensa pojalle Oskar Pulkkiselle. Oskar lähti merille jäi sille tielleen.”

Sohvi kertoo Kustaasta:

”Toinen veli, Gustaf Henrik, kävi nuorena poikana Luttisella Vätntisellä puusepän opin, meni Pietariin ja oli siellä kolme vuotta vörpunnissa. Hän sai lisäoppia ja samalla palkkaa. Sai sitten kisällinpreivin, jonka jälkeen lähti kiertämään Venäjällä Moskovat ynnä muut kaukaiset kaupungit.

Hän pysähtyi vihdoon Lappeenrantaan, otti siellä vaimon Marian. Tuli siellä heti kruunun puuseppäverstasmestariksi, mutta ei kerinnyt juuri mitään kun kuoli. Naimisissakin hän ehti olla vain kahdeksan kuukautta. Lapsia ei ollut. Kustaa oli kaunis mies, punakka ja sievä parta.”

Sohvi kertoo Viljamista:

”Gabriel Viljam meni passaripojaksi kruununvouti Krogerukselle. Vouti muutti Kiteelle Karjalaan. Viljam yleni pehtoriksi ja oli 18 vuotta voudilla. Hän hankki talon Kiteeltä ja otti voudilla kahdeksan vuotta palvelleen tytön Marian vaimokseen. Sitten hän möi talon ja otti osattoman mökin siitä itselleen, mutta kun ei ollut kiinnostusta eikä paperia niin uusi omistaja häätikin pois mökistä. Mökissä ollessa oli vielä neljä lehmää ja oriit ynnä muut. Tuli Koivikon hoviin Kiteellä niin kuin pehtoriksi. Oli hyvin pidetty. Vaimo oli oppinut pitojen laittaja. Tärkein työ kesällä oli heinänteon johto. Viljami sai asunnokseen erityisen rakennuksen ja sen ympärillä palstan, jota hän viljeli kolmijakoisena: potaattia, ruista ja ohraa sekä heinät lehmälle.”

Veikko jatkaa Viljamin tarinaa: ”Hovissa ollessaan, lopettaessaan seitsemättäkymmenettä vuottaan, hän talvella kävi oriillaan tervehtimässä sukuaan ja sai mahansa kipeäksi veljensä Kallen luona ja pyysi saada nukkua vanhalla paikalla, joka oli silloin isäni verstana, isäni kun oli sulkuvartijana.

Myöhemmin keväällä (isänsä kuoleman vuonna) Viljami itse kuoli: vaimo oli pitoja laittamassa. Viljam lämmitti saliaan ja pani pellit aikaiseen kiinni. Kuoli häkään. Lapsia ei ollut.

Kesällä Kuopion pormestari oli matkustamassa Viljamin asuinseuduille kesänviettoon. Olivat meillä sisässä ohi kulkiessaan, kiittelivät hyvin Viljamia ja lupasivat viedä terveisiä. Syksy oli kun palasivat. Kertoivatkin jo olleen kuolleen. Silloin vasta sai äitinikin tietää. Kalle-enolle oli tosin kortti kirjoitettu, mutta häneltäkään ei tullut tietoa mitään äidille. Viljami oli punakka ja pulska mies, sukkelajalkainen, vaikka näytti niin kuin olisi liikannut.”

Varmaan Viljami ontui siksi, että Sohvin kertoman mukaan hän oli poikasena Kallen kanssa mennyt hautuumaan alle silloiseen niin kutsuttuun Vokkolan hakaan mahlaa laskemaan. Viljami oli pistänyt kirveen aidanraosta huolimattomasti ja aittaa ylittäessään hyppäsikin vahingossa kirveeseen.

Sohvi kertoo Kallesta:

Kalle Fredrik syntyi 14.3.1840 ja kuoli toukokuussa 1917. Hän oli isällä apuna poikasena haudankaivuussa, hevosien ajossa ja kesällä kalassa. Kirkon rakennukselle veti tiiliä. Oli 24-vuotiaana kellonsoittajana ja 30-vuotiaana haudankaivaja. Isän kanssa mökissä ollessaan otti vaimon Charlotta Eskolinin, vahtimestarin tyttären.

Kalle erosi sitten isän mökistä, asui hyyrillä pitäjän tuvalla ja rakensi itselleen kartanon. Pääomana oli 60 markkaa rakentamaan ruvetessa. Aluksi yksi suoja, nyt kolme. Muokkasi synkän kivilouhon pelloksi suureksi osaksi vetomullalla. Paikan nimi oli vielä paha: Mestuuapaikka. Kartanon alla olevalla kalliolla oli muka sota-aikana mestauksia toimitettu.

Kalle veti tontiltaan kiviä ihmisten rakennuksille ja toi multaa sijaan. Kirkon rakennuksiin ja kiviaitaan meni myös kiviä. Hän rakensi Lotan kanssa salaojia. Lotta hoiteli sairaita lääkärin ohjeiden mukaan, ruokki ja puhdisti, selässään kantaa retuutti saunaan. Lotta kuoli 1906.”

Kun Hisko jäi eläkkeelle vuonna 1913, Sohvi ja Hisko muuttivat Leppävirralle Kallen asunnon kamariin, missä asuivat Hiskon kuolemaan asti ja vielä vähän sen jälkeenkin.

Lapsia oli Kallella ja Lotalla kahdeksan, kuolleita oli ollut viisi. Aikuiseksi selvisivät Selma Sofia, joka jäi naimattomaksi, Miina, joka oli naimisissa Vesterisen kanssa ja Alina Johanna, naimisissa Jalmari Martinmäen kanssa.

Sohvi kertoo Miinasta:

”Kuudes sisarus Vilhelmiina oli palveluksessa Varkaudessa kauppias Laamasella muutamia vuosia. Meni kihloihin. Tuli kotiin. Pitäjätuvassa vihittiin, samoin kuin Riikka ja Hilda. Puoliso oli Viljami Heinonen, tallirenki Varkaudesta. Menivät Huutokoskelle.

Viljami oli verstassa, rupesi kivityömieheksi. Muutti Joroisiin. Hän oli hyvä kivityömies ja muurari. Rakensi kivinavetoita ja kellareita muun muassa Jalkalan navetan kivijalan. Mainittiin mestariksi.

Joroisissa ja Huutokoskella syntyivät kaikki lapset. Viljam, veturinkuljettajana Riihimäellä, vaimo Erikka Kärkkäinen. Ida, naimisissa veturinkuljettaja Pekka Räsäsellä Wiipurissa. Seitsemästä kahdeksaan lasta.” Idan kanssa Anna ja Helmi olivat käyneet vilkasta kirjeenvaihtoa koko elämänsä ajan. Aika monta kirjettä Idalta on tallessa.

”August, yksi pojista, oli kupariseppänä Pietarissa. Oskar, merillä, tietymättömissä toistakymmentä vuotta /1922/.” Miinan ja Viljamin viides lapsi Jalmari oli kuollut kolmannella vuodelaan.

Miina kuoli Joroisissa. Heinonen muutti Varkauteen ja otti uuden vaimon Hanna Monosen. Häät olivat köyriinä, pyhänmiestenpäivänä, 1890. Veikon syntymän tähden Kolareita ei kutsuttu häihin. Heinonen osti mökin liki Kaukolaa, möi sen ja osti toisen Joutsenlahden rannalta. Siihen hän kuoli kesällä 1917.

Ehkä Miinan poika Oskar, joka oli töissä höyrylaivoissa, oli kirjeenvaihdossa serkkunsa Helmin kanssa vuosina 1894 - 1896. Hän käytti nimeä Pulkkinen. Mahdollisesti hän ei ollut Heinosen poika. Tälle serkulle vanhapoikaeno Antti oli testamentannut omaisuutensa. Oskar kirjoitti viimeisen kirjeensä Haminasta 15.7.1896 höyrylaiva Ailista, missä hän oli lämmittäjänä, ja kertoi olleensa edellisenä talvena Billnäsin tehtaalla töissä. Hänen piti mennä sotaväkeen kesällä. Ehkä siksi hän lähtikin merille ja jäi teille tietymättömille. Voisi hyvinkin kuvitella, että hän meni Amerikkaan tai hukkui laivansa kera. Kummassakin tapauksessa olisi luullut omaisten saaneen joskus jotain tietoa.

Oskar on saattanut olla myös Sohvin nuorimman sisaren Hilda Gustavan avioton poika. August L/appalai/nen, Hildan poika, kirjoittaa 11.7.1895 Kolareille: "Menen nyt velipojan sijalle laivaan yhdeksi kuukaudeksi kuin hän menee taas Tuusulaan reserviharjoituksiin. - - Terveisiä Oskarilta hän vakuuttaa minua myötänsä että kun minä kirjoitan Leppävirroille niin en saa unohtaa häneltä terveisiä kertomatta. Oskarilla on hyvä paikka sillä hän on ollut jo kohta kolme vuotta siinä samassa laivassa Lämmittämässä ja konetta hoitamassa ja tietysti hänellä on siinä paikka niin kauan kuin tahtoo olla, sillä ne kaikki herrat hänestä tykkäävät niin kovasti kun hän aina täyttää toimensa niin erinomaisen hyvin."

Oskarin kirjeitä Helmille on tallessa neljä.

Ensimmäinen on kirjoitettu Hangossa. Päiväys on ruotsinkielinen Hangö den 1 januari 1894. Viimeinen kirje tulee höyrylaiva Aililta Haminasta ja se on päivätty heinäkuun 15. päivänä 1896.

Tässä joitakin otteita kirjeistä, jotka hyvin kuvaavat nuoren miehen irrallisuutta ja kaipuuta saada omaisilta tietoa:

"Kiitän kirjeesi etestä jonka sain ilolla vastaan ottaa ilman otottamat, vaan se oli niin suri utenvuoten lahja minun mielestäni että en tietä kuinka voin sen sinulle palkita sillä sinä olet ainoa minun sukulaistan kun olet minua muistanu etes jonkun rivin piirtämällä vaikka ei siitä sovi minun riemuista kun sillä minä olen ollu samanlainen niitä kohtan, nyt täyty jättä tämä, sinä kysyt jos minulla oli hauska joulun tavallisesti olikin hauska olin teatterissa Tapanin päivä iltana ja on sitä aina yhtä ja toista huvia niin kun arvat itsekin että nuorena sitä jotakin aina on ja nuori luonto aina sitä kaippaa, ja valokuvia en minä ole ottanu vaan nyt olen aikonu mennä ottamaan niin pian kun vaan tänne tule ottaja sillä täällä ei ole ollu vakinaista ottaja kun tämä on pieni kaupunki, oikein mielelläni sinulle rakas Helmi serkkuni annan jos tahtot mielelläsi vastaanotta sillä sinun kohteliasutestasi on sydämeni kiitollinen, vetet tuli silmini kun näin piirtämäsi sanat paperin päällä ja sinä pyytät anteeksi rohkeuttasi, kuinka voisin olla anteksi antamaton omalle serkulleni van päinvastoin minä pyytän sinulta anteksi kun en ole koskan sinua muistanut etes pienellä rivillä, vaan siinä ollu vähän aikaa minulla, kun minä olen aina ollu niin vähän aika paikassan, aina vaan muuttanu yhtestä toisen niinkuin jerusalemin sutari, - - hyvästi hyvästi rakas Helmi toivon onnellista uutta vuotta. ole hyvä ja kirjoita minulle älä unohda serkkuasi Terveisiä kaikille yhteisesti van Ida Heinospelte erittäin ja

käske hänen kirjoitta vaelluksistansa minullekin, anna anteksi kun minä tässä lähetän pienen lapun veljelleni hyvästi hyvästi Helmini ja voi hyvin sitä toivoo serkkusi Oskar osoitteni on rantakatu N:o 3 A Rautiaisen tykönä"

Edelleen kirje Oskarilta Hankoniemestä toukokuun 6. p 1894. Oskar toivoo, että Helmi häntä muistaa vaikka

"olen joutu näin kulkijaksi kun Jerusalemin suutari mutta tietäthän että ei minulle ole kotoa luotukan niin sama se missä minä tämän mailman ajan saan kuluman, vaikka kyllä moni joka aina saa olla synnyn paikalla ajattele että kyllä se olis lysti nähtä mailma, van ei tämä nin lysti ole kun sitä moni lulee aina kaipaa koto paikkoja ja sukulaisia monta kerta kun muistele entisiä aikoja niin vesi silmin tule ja nin sen nytkin tätä piirtäissäni -- tulevana kesänä minä olen taas samassa paikassa kun viime suvena Lämmittäjänä Ailissa. Terveisiä hyvin paljo äitillesi ja isällesi Konen hoitaja Enperiltä siltä joka yksi kevät sai pikku Kallen ylös kanavasta kun se sinne putosi, hyvästi rakas serkkuni ja voi hyvin
Sitä toivoo Oskar jään ikävällä vastuta otottamaan. Osote Aili." .

Vähitellen Oskarin kirjoitustyyli ja oikeinkirjoitus kehittyi. Tekstissä on jo pilkkuja ja pisteitä. Vielä yksi kirje Oskarilta. Se on päivätty Haminassa heinäkuun 15. päivänä 1896. Oskar lähti merille vuosisadan vaihteessa, eikä hänestä sen koommin ole kuultu.

"- - Nyt tulen taas sinu tevehdimän tämän pitkän ajan perästä ja tietä annan että minä voin hyvin olen viettänyt tämän kesän täällä haminassa ja viime talvena olin Bilnäsintehdalla työssä menin täällä viime syksynä joulukuun 15 päivä sinne ja olin Maalisk 27 päivän jälkeen läksin tänne.

Welipoika kuulu olevan työssä Hiitolassa tehdalla se meni sinne jo viime syksyn. Tietätkö Helmi missä on lida Heimanen jos voisit antaa minulle hänen osoittensa kun en ole siitä mitään tietä saanu etes monen vuoten olis hauska tietä hänestäki jotain. Sain kuulla että Emel pitäisi mennä jo naimisiin täällä oli yksi poika juhannuksena käymässä Wiipurista ja hän kertoi minulle terveisiä, minäkin ajattelin tulla sinne käymän tänä kesänä mutta kyllä kai se jää niin kuin ennenkin toiseen kertaan, minulla on vielä sotaväkeen mentävä tänä kesänä Helsinkiin..."

Edla Sofia, Sohvi, joka syntyi vuonna 1845 huhtikuun 4. päivänä, oli Pulkkisen perheen seitsemäs lapsi.

Sohvi kertoo Emmasta:

Kahdeksantena lapsena Pulkkisen perheeseen tuli Emma Karoliina, josta hänen sisarensa kertoo: ”Oli kaiken aikaa kotona. Kääntyi turvotustautiin. Poti neljästä viiteen viikkoa ja kuoli onnellisen kuoleman 24-vuotisena. Oli jihtinen. Pienenä mäessä laskiaisena ajoivat lapset reellä hänen päälleen laivarannan mäestä laiturista virran jälle, kun hän kelkalla meni edellä. Siitäkö lie saanna vian.”

Rukoilkaa rakkaat ihmiset, minä menen taivaan ahtaasta portista, sanoi Emma-vainaja kuolinvuoteellaan. Kun oli turvonnut niin hirveästi niin Miina sanoi: Voi kun sinä olet pahannäköinen, et sinä mahdu. En minä siitä välitä, vastasi Emma. Minä saan kirkastetun ruumiin. - Oli käskenyt sanoa Sohville terveiset - äiti oli silloin naimisissa Varkaudessa /Veikon lisäys/.- Sanokaa Sohville, että minulla on päässäni voitonseppele ja Herra on antanut palvelijalleen rikokset anteeksi, oli Emma vielä sanonut viimeisiksi sanoikseen.

Sohvi kertoo Hildasta:

”Hilda Gustava oli nuorin. Meni kotoa naimisiin suutari Pekka Lappalaiselle vankituvalle Alapihan tienristeykseen Leppävirralle. Muuttivat Hevosharjuun, jossa syntyi August, sieltä Pirtinniemielle, josta meidän vanhan paikan kamariin /kanavalle/, maantien puoleiseen. Tuvassa oli jo silloin isän versta, uudella paikalla asuttiin. Pekka suutaroi ja August oli laivoissa. Hilda kuoli siihen kamariin noin 37-vuotiaana. Mikä lie hivuttava ahdistus ollut. Tohtori sanoi tomun menneen keuhkoihin. Kuoli nimipäiväänsä, Kustaavan päivää, vasten yöllä. Pekka kuoli kanavan reunalle pajan ja louhikon välisille koivikkokenkuille äkkiä.”

Kolarin Kalle oli ollut hakemassa kuollutta kotiin. ”Suu vessotti niin hyväntuulisen näköisenä edelleen”, oli Kalle sanonut enostaan kotiväelle.

Virpi Kaartinen